

Kako začeti?

Delavci vseh trgovskih verig moramo najti skupen kanal, kjer bomo usklajevali aktivnosti. Začeti moramo pritiskati na zaposlovalce, panožni sindikat, vlado, ministrstvo za delo. Za začetek od svojih šefov zahtevajmo, da urnike sestavijo tako, da bo vsak delavec imel vsaj en prost vikend na mesec.

Dobro bi bilo tudi začeti javno objavljati urnike dela. Ker ljudje sploh ne vedo in niti ne verjamejo, da tako delamo. Sosed me večkrat vpraša: »Pa res vsako soboto greš delat?« Pa mu moram dvakrat povedat, da ja, ker skoraj ne verjame.

Pridruži se
Razrednemu broju:
info@cedra.si
031 836 883

razredni broj

Razredni broj je časopis, ki ga pripravljamo delavke in delavci iz različnih podjetij in panog. V prispevkih so opisani pogoji, v katerih delamo. Druga številka se osredotoča na naš prosti čas: koliko prostega časa nam ostane po službi, kako se služba zažira v naš prosti čas in kaj lahko v prostem času počnemo – je to čas, ki ga imamo zase, čas, ko skrbimo za druge ali čas, ko smo preutrujeni od službe, da bi sploh počeli karkoli?

1. Spar, anonimno

kontakt za včlanitev v Sindikat Spar:
damjanaajd@gmail.com; 070 411 334

Kako prosti čas preživljajo delavke v trgovini Spar?

S sodelavkami smo si zadnjič, ko smo imeli dva zaporedna prosta dneva (nedelja in velikonočni ponedeljek), priznale, da smo en dan dobesedno počivale in poležavale na kavču. To je naš prosti čas. Fizično in psihično smo enostavno preutrujene od dela v trgovini, od vseh pritiskov, ki prihajajo s strani vodstva. Na koncu pa so tu še stranke, ki od nas zahtevajo stoprocentno pozornost. Zato tudi gospodinjsko delo zaostaja, saj ga enostavno ne zmoremo opravljati na način, kot bi ga hotele. Predvsem pa nam manjka dovolj časa, ki bi ga

lahko preživele z družino. Moj sin je star devet let in trenira košarko. Pogosto imajo ob sobotah turnirje in prijateljske tekme. Sem že slišala: »Mami, ti me nikoli ne moreš priti gledat!« Veš, vedno ga gresta gledat ati in brat, ampak on bi rad videl, da ga tudi jaz pridem kdaj pogledat. So imeli enkrat tekmo v nedeljo in je bil več kot vesel, da ga mami lahko gleda. A večino časa ga, žal, ne morem peljati na tekmo, gledati in zanj navijati. Otrokom to veliko pomeni!

Problem je, ker tudi če nam šef da v soboto prosto na urniku, se urniki vse pogosteje spreminjajo, ker je premalo delavcev. Zaradi izgorelosti in zdravstvenih težav je tudi vse več bolniških odsotnosti. A ne me napačno razumeti, prav je, da ne delaš, kadar ti zdravje tega ne dopušča! Študentov pa med vikendi tudi ni. Razumljivo, nočejo delati sobot.

Prosti čas nam pomeni ZELO veliko. Kaj bi dala, da bi bili vsaj v soboto v popoldnevih vsi trgovci in trgovke vedno prosti.

Sprašuješ me, kdaj »pridem na vrsto jaz«? Ko delam dopoldan, moram po službi hitet po otroke, jih vozit od ene dejavnosti do druge, skuhat kosilo ... Zvečer dobesedno samo padem v posteljo. Večkrat sem ob 21.00 v vodoravnem položaju. Šele ko delam popoldne, imam dopoldne čas, da v miru spijem svojo kavo. Takrat šele pridem na vrsto jaz.

2. LIDL, anonimno kontakt za včlanitev v Sindikat LIDL: info@cedra.si

Za večino izmed delavk v Lidlu se v prosti čas zažira služba, saj se pričakuje, da bomo za delodajalca dosegljive tudi izven delovnega časa. Največkrat se zgodi, da nas kličejo, ko se v poslovalnici pojavi bolniška in nas potrebujejo za zamenjavo. Tudi razpored dela se velikokrat oblikuje izven delovnega časa, tako da nas za različne popravke ali vnos dopustov in bolniških velikokrat kličejo domov – tudi ko smo same na bolniški.

Poleg tega smo si nekatere (ki v Lidlu delamo s krajšim delovnim časom) za preskrbo sebe in svoje družine zaradi prenizkih prihodkov primorane iskati

dodaten zaslужek, kar pomeni, da se moramo odpovedati še tisto malo prostega časa, ki bi ga imele sicer.

Svoj prosti čas namenjamo sebi in svojim bližnjim – partnerjem, otrokom, staršem. Vendar pa ta čas ni namenjen le počitku in sproščanju, temveč zajema dodatno delo, kot je kuhanje, pospravljanje, skrb za otroke ... **Ker je oskrba v domu za starejše večini izmed nas finančno nedostopna, nekatere izmed nas, ki imamo obolele ali oskrbe potrebne starše, tudi to delo opravljamo same.** Ker je naše delo zelo intenzivno in smo po koncu delovnega časa izčrpane, čas, ki ga namenimo same sebi, v prvi vrsti izkoristimo za počitek.

Zato potrebujemo bolj jasno ločitev delovnega in prostega časa, ki bi omogočila, da se po službi spočijemo in sprostimo v dejavnostih, ki jih rade počnemo, ne pa, da smo tudi takrat na voljo svojim delodajalcem. Če delodajalec kakovostnega prostega časa ne more zagotoviti drugače, pa naj se trgovine ob sobotah zaprejo ob 13.00.

3. Eurospin, anonimno kontakt za včlanitev v Sindikat Eurospin: info@cedra.si

V Eurospinovih trgovinah prodajalke – blagajničarke – prosti čas koristimo na različne načine. Kdaj smo proste, je v naši poslovalnici odvisno od poslovodje in namestnice poslovodje, ki urnike sestavljata tako, da v soboto, po možnosti pa že v petek, obe delata dopoldne, ker bi radi imeli popoldne čas za razvedrilo. Posledično mora katera od prodajalk priti na popoldansko izmeno ali pa vključijo študenta. V tem primeru mora delo poslovodje ali namestnice prevzeti pro-

preko delovanja v kolektivu lažje dosežem tudi svoje individualne cilje.

7. TUŠ, Janko Janžič kontakt za včlanitev v Sindikat TUŠ: mjanjic191@gmail.com; 070 509 570

Kako zahtevati več prostega časa?

S Sindikatom Tuš smo izpogajali kolektivno pogodbo na ravni podjetja. V njej smo končno izenačili našo osnovno plačo z zakonsko minimalno. Izpogajali smo si tudi možnost koriščenja 6-dnevne plačane odsotnosti za žrtve družinskega nasilja. Za agencijske delavce pa pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas neposredno pri Tušu za vse, ki preko agencij v Tušu delajo vsaj 6 mesecev. Kolektivna pogodba je en korak, a se mi ne zdi nič posebnega. Delodajalec ima še vedno na voljo vse vzvode moči: lahko delaš en dan dopoldan, drugi popoldan, enkrat 6 ur, drugič 7. Nadure delaš, kadar koli se jim zahoče, nekaj nedelj pa moramo

še na letne inventure. Tuševih trgovin je okoli 100 in vsaka ima enkrat na leto inventuro. Letos sem delal na štirih nedeljskih inventurah. **Ravno neenakomerno razporejen delovni čas, šest dnevni delovnik in ogromno nadur so največje težave dela v trgovinah.**

Delati 6 dni v tednu je preveč stresno, naporeno in že v zelo kratkem času se pokažejo negativne posledice za zdravje. Takšnega tempa ne vzdržijo niti študentje, pa čeprav so mnogo mlajši. **Omenim še eno anomalijo, da lahko delaš celo 12 dni skupaj in si potem 2 dni doma in to še vedno velja. 6-dnevni delovnik globoko posega tudi v naše zasebno življenje.** Ker se delajo vse sobote, si ne moremo organizirati niti piknika, iti na kakšno praznovanje. **Večkrat se sprašujemo, ali je v tako službo sploh še smiselno hoditi, ker nimaš nobenega lajfa, potem pa pomisliš še na penzijo, ki bo tako garantirano najnižja in motivacije enostavno več ni.** Po hitrem postopku bomo morali ukrepati, sicer bomo prepozni. Kaj zahtevati?

- > **Omejitev števila nadur.** Vsak delavec naj dela največ 48 ur na teden.
- > **2 cela dneva počitka na teden v enem kosu za vsakega delavca.** Kar ni enako kot 48 ur počitka, ker za 48 ur velja tudi, če delamo v soboto dopoldan, smo v nedeljo prosti in nato ponovno delamo v ponedeljek popoldan. To pa nista dva cela dneva počitka.
- > **Konec 6-dnevni delovniku.** Delo naj se organizira tako, da vsak delavec dela 5 dni na teden in ima 2 dneva prosta.
- > **Skrajšanje odpiralnega časa trgovin ob sobotah.** Trgovine naj bodo ob sobotah odprte največ do 13. ure.

V podobnih delovnih pogojih kot v Sloveniji delajo tudi delavke in delavci v Evropi in po svetu. Zato bomo v vsaki številki objavili prispevek tuje delavke ali delavca. Podobne izkušnje z delavskim organiziranjem in težave na delovnem mestu nam bodo pokazale, da kapital pri izkoriščanju ne pozna meja, zato jih ne sme poznati niti delavsko organiziranje.

6. poljska depeša: Sindikat Delavska iniciativa (OZZ IP), anonimno

Prosti čas računovodkinje poljskega Danfossa

Delovno aktivna sem že deset let in pri vseh zaposlitvah, ki sem jih imela, sem se soočala s kršitvami delovnopravne zakonodaje: enostranskim in prekomernim odmerjanjem nadur, veriženjem podjemnih pogodb namesto pogodbe o zaposlitvi, mobingom in podobnimi pritiski delodajalcev. Zaradi teh kršitev sem večkrat menjala službo, do lanskega leta pa nisem imela izkušnje s sindikalnim organiziranjem, saj na delovnih mestih, kjer sem delala, sindikatov sploh ni bilo. **Za mojo generacijo, rojeno po preobrazbi ekonomsko-političnega sistema v kapitalističnega, so sindikati nekaj redkega. Njihova nekdanja moč je umrla nekje v našem otroštvu.**

Od leta 2022 sem zaposlena v računovodskem oddelku poljskega Danfossa, ki proizvaja izdelke za ogrevanje. **Moja pot v službo in iz nje je zelo zamudna in v najboljšem primeru traja uro in štirideset minut v eno smer.** Vsako jutro, ko grem na delovno mesto, se moram najprej s tramvajem peljati do glavne železniške postaje,

tam prestopiti na regionalni vlak, ko se izkrcam iz vlaka, pa me do službe čaka še dvajset minut hoje. **Tako na poti v službo in iz nje preživim približno štiri ure dnevno, moj delovnik pa se s tem podaljša iz 8 na približno 12 ur.**

Aprila 2023 je poljski Danfoss uvedel nov poslovnik delovanja. Poslovnik je za oddelek, v katerem delam, uvedel tri dni dela na sedežu podjetja in dva dni dela od doma. S sodelavci smo želeli več svobode pri organizaciji svojega delovnega procesa. Ko sem na poti v službo opazila plakat delavskega odbora sindikata Inicjatyw Pracowniczej (slo. Delavska iniciativa, krajše IP) pri Danfossu, sem se odločila, da se pridružim, in **preko sindikata smo s sodelavci začeli pogajanja s podjetjem. S pogajaji smo delno uspeli: namesto dveh, lahko od doma zdaj delamo tri dni na teden. Tako imam več prostega časa, ki ga lahko preživim z bližnjimi in namenim aktivizmu.**

IP je relativno mlada organizacija, ki je nastala zaradi nezadovoljstva z velikimi, birokratskimi sindikalnimi konfederacijami, ki so pogosto povezane s političnimi elitami in včasih delujejo v nasprotju z interesi delavcev in delavk. V poljskih medijih so znane predvsem uspešne akcije v Amazonovih skladiščih. **Struktura našega sindikata je egalitarna – smo združenje delavk in delavcev iz različnih sektorjev in panog, ki pa je odprto tudi za brezposelne in študente.** Odbori mladih, ki delujejo v naši sindikalni konfederaciji, so v pol leta organizirali zasedbo dveh študentskih domov, ki so jih univerze poskušale izseliti in prodati. Tako so ustavili privatizacijo študentskih domov v Poznaniu in Krakovu.

Odkar imamo na mojem delovnem mestu sindikat, prvič v življenju čutim, da lahko

dajalka, ki mora poleg njunega seveda opraviti še vse svoje delo.

V prostem času naj bi bil dosegljiv za delodajalca, čeprav se ta zadeva nekoliko ureja. V primeru bolniškega izostanka odsotno sodelavko nadomešča sodelavka iz druge enote, če je na voljo, sicer pa ostali zaposleni podaljšajo delovnik oziroma delajo deljeno. Problem pa nastane, če imaš v tem času planiran dopust. **Če pride do bolniškega izostanka in ni mogoče dobiti sodelavke iz druge enote, tudi planiranega dopusta ne moreš koristiti, ampak moraš nadomeščati sodelavko. To je še posebej velik problem, ker dopuste običajno koristimo za razne zdravniške preglede ipd.** Ko opraviš pregled, moraš v službo. Dopust pa lahko koristiš takrat, ko ti ga določi poslovodja.

Vsi zaposleni smo zelo zadovoljni, da so nedelje proste. Še vedno pa nismo izenačeni z večino drugih dejavnosti, ki imajo za počitek na voljo dva prosta dneva. **V soboto je v trgovini vedno velika gneča. Glede na to, da nas je premalo zaposlenih, vsaka prodajalka dela za tri. Na koncu delavnika si zelo izmučen, vendar te še doma čakajo različna opravila. V nedeljo se ukvarjaš s tistimi deli, ki bi jih seveda, če bi bil v soboto službe prost, naredil v soboto in bi imel nedeljo za počitek, tako pa dneva za počitek žal ni.**

4. Spar, anonimno kontakt za včlanitev v Sindikat Spar: damjanaajd@gmail.com; 070 411 334

Delavke in delavci v Sparu imamo prostega časa premalo. Domov pridemo izčrpane, tam pa nas čaka dodatno delo – kuhanje, pospravljanje, čiščenje, delo na vrtu ipd.

Tiste, ki imamo šoloobvezne otroke, jim v tem času pomagamo pri šolskih obveznostih in nudimo prevoz na različne občolske dejavnosti. Večina tistih, ki imamo starejše ali oskrbe potrebne sorodnike, si doma za starejše ali dovoljšne oskrbe na domu ne moremo privoščiti, zato tudi to delo pade na nas in naše družine. Zato nam časa zase in dejavnosti, ki jih rade počnemo, ostane zelo malo.

Večina od nas dela več sobot zapored. En prost dan v tednu je premalo, da se spočijemo, zato smo fizično in psihično utrujene. **Potrebujemo delovne pogoje, ki nas ne bi izčrpavali, in zadostno količino prostega časa, ki bi nam zagotovila počitek in kakovostno življenje, kar bi se lahko zagotovilo npr. s krajšanjem urnika ob sobotah.**

5. TUŠ, anonimno kontakt za včlanitev v Sindikat TUŠ: mjanjic191@gmail.com; 070 509 570

V podjetju Engrotuš sem zaposlena od leta 2011. Moja osnovna plača je več let znašala zgolj 590 evrov bruto. Plača se je počasi in postopoma začela zviševati šele po tem, ko je bil ustanovljen sindikat delavcev podjetja Tuš. Ampak težava delavk in delavcev v Tušu ni samo nizka plača. Sama sem tudi mama devetletniku z razvojnimi motnjami, ki mi je bil pri otrokovih 17 mesecih odvzet, skrbništvo pa dodeljeno očetu. Čas, ki ga lahko preživim s svojim otrokom, je omejen z rigidnimi pravili, ki jih postavljata CSD in sodišče. Vsem pravilom, določilom, rokom in drugim formalnim zahtevam težko sledim zaradi delavnika, ki ga imamo v Tušu.

Nekoliko lažje bi bilo, če bi imele trgovke v celoti prost vsaj en vikend v mesecu. Za poslovalnico, v kateri delam, lahko

rečem, da bi bilo to popolnoma izvedljivo, če bi zaposlili vsaj še eno delavko ali delavca. Urnik dela pa načrtovali tako, da bi imel vsak zaposleni prosto eno soboto v mesecu. **Drugi problem, ki je povezan z visoko intenzivnostjo dela v trgovini, je, da se iz službe vračam izčrpana.** Intenzivnost dela, dolžina delavnika in posledično tudi stopnja izčrpanosti se še okrepijo pred vsakimi prazniki, ko delamo obvezne nadure in na več oddelkih hkrati. Zaradi dolgih delovnikov in izčrpanosti imam s svojim otrokom zelo redke in nekakovostne stike. **Močno se trudim, da bi se to spremenilo, a ugotavljam, da želenih sprememb ne bom dosegla, če sem pri tem sama.**

